

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์โดยใช้เทคนิคการสอน แบบผสมผสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Learning Activities of Visual Arts by Using a Combination of Teaching Techniques for Lower Secondary School Students (M1)

สุพจน์ บุญงา (Supote Boonpoo-nga)*

จุมพล ราขวิจิตร (Jumpol Rachavijit)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสานให้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสาระทัศนศิลป์เรื่องทัศนธาตุ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแก่งศรีวิทยา อำเภอแก่งศรี จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 39 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เทคนิคผสมผสานการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์จำนวน 7 แผน 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 3) แบบประเมินการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบประเมินการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน $\bar{X}$

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์โดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 76.58 มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 76.92 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17 และ S.D. = .74)

Abstract

This research aims 1) to investigate in activities of learning material arts, visual elements and component arts from students Matthayom Suksa 1 by using a combination of teaching technique to earn the achievement of 75 percent or more. The number of students who passed at least 75 percent of all 2) to survey the satisfaction level of students who learned to combine knowledge about visual arts and elements in students Matthayom Suksa1. The total of 39 students from Matthayom Suksa 1 in the second semester of academic year 2010 (2553) at Kaengkhro Wittaya school, Kaengkhro district, Chaiyaphum province were selected a sampling group for conducting this research. Tools used in this research include 1) Lesson plans for technical combination of analytical and creative thinking of seven plans, 2) An observation behavior group, 3) Evaluating presentation in front of the class, 4) An achievement test, 5) An assessment of critical thinking and creativity, and 6) Satisfaction questionnaires of students who learned to combine.

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ ผสมผสาน สาระทัศนศิลป์

Keywords: Learning Activities, Combination, Visual Arts

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Results found that the activities of learning material visual arts, visual elements and component arts of students Matthayom Suksa 1 by using a combination of teaching techniques. 76.8 percent of students who passed this criterion by average percentage of 76.92 and “students’ satisfaction and blended on many levels. (7 = 4.17 and S.D = .47)”

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิบัติการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาและเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ก็คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนแต่การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีเรียนรู้ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนของครู ครูจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตราที่ 24 ในหมวดที่ 4 ซึ่งกำหนดให้ครูจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียน โดยมีการบูรณาการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลและ มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ การฝึกปฏิบัติ ลงมือทำการประยุกต์ความรู้ไปใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหารวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543)

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น ประเวศ วะสี (2543) กล่าวว่าเป็นการเปลี่ยนจาก การเรียนการสอนที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือเน้นวิชาเป็นตัวตั้ง มาเป็นยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็น ตัวตั้ง และในการที่จะทำให้ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นสอดคล้องกับ ขาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546 อ้างถึงใน ปริญญ์ หนันชัยบุตร, 2553) ว่าปัญหาการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษามีลักษณะ การเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย และท่องจำเป็นสำคัญไม่ได้ฝึกให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นิยมการเลียนแบบและคล้อยตาม โมตรีนินท์ประสิทธิ์ (2546) กล่าวว่าครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียน เรียนรู้ด้วยตัวเอง เน้นกระบวนการเรียนรู้หรือ

วิธีการเรียนรู้ของนักเรียนโดยกระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนต้องได้รับความสนใจอย่างจริงจังจากครู การให้คุณค่ากับนักเรียนแต่ละคนจึงถือว่าเป็นแง่มุมที่สำคัญของการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามมีสุนทรียภาพ ศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตัวเอง และแสดงออกทางสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ปัญหาที่สำคัญจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการประเมินผลวิชาศิลปะที่ผ่านมาครูศิลปะส่วนมากจะใช้วิธีสอนแบบเดิม ๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย แบบบอกและการสาธิต ให้นักเรียนทำตามแบบที่ครูเป็นผู้กำหนดบางครั้งเน้นการสอนให้ฝึกปฏิบัติมากเกินไปยึดครูเป็นตัวตั้งไม่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ (ประเวศ วะสี, 2543) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนครูขาดประสบการณ์ในการสอนและการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ การสอนควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธีหรือหลากหลายเทคนิคเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมฝึกให้นักเรียนได้ทำงานได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด มีความรับผิดชอบและรู้จักการทำงานกับผู้อื่น (สุภาภรณ์ ไม่แซง, 2551)

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปะสาระทัศนศิลป์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าเทคนิคการสอนโดยคำนึงถึงกระบวนการคิดเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไปโดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

ของนักเรียนทั้งหมด ดังนั้นจึงสนใจที่จะนำเทคนิคการสอนด้วยเทคนิคแบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์มาใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอนวิชาศิลปะสาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนธาตุ และองค์ประกอบศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและนักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้รับประสบการณ์ตรงทั้งด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติรวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดคุณค่าต่อตนเองต่อสังคมและ เป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุขได้ในที่สุด

คำถามในการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสาน ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบผสมผสานหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. การคิดวิเคราะห์หมายถึง ผลคะแนนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนธาตุ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์

ที่ได้เรียนรู้ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ส่วนประกอบ หมายถึง การวิเคราะห์ส่วนประกอบของทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ จากแบบทดสอบและจากชิ้นงานการปฏิบัติกิจกรรม
- 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบศิลป์ จากชิ้นงานการปฏิบัติกิจกรรม
- 3) การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การวิเคราะห์หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ โดยวัดจากชิ้นงานการปฏิบัติกิจกรรม

3. ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงคะแนนจากการวัดความสามารถของกลุ่ม ในการวาดภาพและการตอบคำถาม สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบไปด้วย

- 1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำใครในกลุ่ม
- 2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถที่จะหาคำตอบ คล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีคำตอบในปริมาณมากในเวลาจำกัด
- 3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความสามารถที่จะคิดหาคำตอบหรือแก้ปัญหาได้หลายทาง
- 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความสามารถในการแสดงรายละเอียด เพื่อตกแต่งภาพและให้มีความหมาย
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากแบบทดสอบ
5. ความพึงพอใจหมายถึง คะแนนจากการวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการสอนแบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบสอบถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Pre-Experimental Design) ซึ่งทำการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว (One-Shot Case Study)

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 39 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ การสอนแบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์

2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ

(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทัศนธาตุ

(2) ทักษะการทำงานกลุ่ม การนำเสนอผลงาน ความสามารถคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์

(3) ความพึงพอใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ สาระทัศนศิลป์ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์จำนวน 7 แผน

2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3) แบบประเมินการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5) แบบประเมินทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์

6) แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ทดลองสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบผสมผสาน 7 แผนการจัดการเรียนรู้

2) สังเกตพฤติกรรมจากการทำงานกลุ่ม ประเมินการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ประเมินการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์

3) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์โดยทดสอบย่อยแต่ละแผนและทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคผสมผสานจากแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดย นำคะแนนที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจากแบบสอบถามความพึงพอใจมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลและการอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสาน พบว่านักเรียน $\bar{X}$ ได้คะแนนร้อยละ 76.58 จากคะแนนเต็มและมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผลการประเมินกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=81.12$) ผลการประเมินนำเสนอหน้าชั้นเรียนอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=88$) ผลการประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=71.43$) ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับ ($\bar{X}=83.43$) และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}=4.17$) นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการทำงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความมีน้ำใจ มีความตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.58 (จากคะแนนเต็ม 30) และนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 76.92 มีทักษะการทำงาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ระดับดีมาก ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์ของการวิจัย อันเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้สอนได้ใช้รูปแบบ การสอนผสมผสาน ได้แก่ การบรรยาย การใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม การปฏิบัติ ใช้สื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายจากห้องปฏิบัติการทางศิลปะ จากภาพถ่าย จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต และจากการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการใช้วิธีสอนและสื่อที่หลากหลายจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองด้านความคิดได้สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2551) ที่ว่าการสอนที่หลากหลายจะสร้างความสนใจให้กับนักเรียน พร้อมกันนี้ยังสอดคล้องกับความคิดของ อารณ ใจเพียง (2540) กล่าวว่าการศึกษาที่ผู้สอนได้นำวิธีสอนหลาย ๆ วิธีมาผสมผสานกันให้มีความเหมาะสมสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งทางด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย และเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนให้น่าสนใจ นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนจากลัดดา ศิลาน้อยและคณะ(2544) โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และการแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนแต่ละคน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 นักเรียนในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้เด็กแต่ละกลุ่มสมดุลกันและมีระดับผลการเรียนเฉลี่ยใกล้เคียงกันโดยสรุปการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบผสมผสานดังนี้

1) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนพยายามเน้นให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน แต่ละคนรู้จักบทบาท

หน้าที่ของตน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sutton (1992 อ้างถึงใน นางลักขณ์ อัสสาไพร, 2552) ที่กล่าวว่าการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการนำประสบการณ์ของแต่ละคนไปสู่กลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ในชั้นเรียน และในกิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการจัด การเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญของทัศนธาตุ มีนักเรียนบางคนให้ความสำคัญกับกลุ่มน้อยทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ไม่ทันเวลาที่กำหนดเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างกลุ่ม จะสังเกตว่านักเรียนแต่ละกลุ่มจะว่ากล่าวตักเตือนถึงความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม นักเรียนเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มดีขึ้น รู้จักการวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพหมู่ การเขียนภาพจากคำหรือข้อความที่กำหนดให้ การค้นหาพื้นผิวจากธรรมชาติและที่เกิดจากการสร้างของมนุษย์ และการเขียนภาพจากการวิเคราะห์เพลง (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-7) ในบางกิจกรรมผู้วิจัยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมส์ที่หลากหลายนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของตัวเอง กล้าแสดงออก สนุกสนานกับกิจกรรมที่ทำและหลาย ๆ กิจกรรมนักเรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมและร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2543) ว่าการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เป็นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ครูจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงาน อันนำไปสู่ การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึง การพัฒนาทางจิตวิญญาณด้วยและครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนจะต้องได้รับความสนใจจากครูโดยผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมรับรู้ วางแผน รับผิดชอบและดำเนินการไปด้วยกันโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2546)

2) การนำเสนอผลงาน หลังจากนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จแต่ละกิจกรรม นักเรียนจะต้องนำเสนอ

ผลงานหน้าชั้นเรียนโดยครูและนักเรียนแต่ละกลุ่มเป็นผู้ประเมิน ในการนำเสนอของแต่ละกลุ่มนั้น มีข้อตกลงว่าสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีสื่อนอกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนทุกคนเพื่อเป็นการฝึก การแสดงออก เพราะการฝึกมาก ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินไม่ประหม่าและพบว่า นักเรียนบางคนขาดความเชื่อมั่นไม่กล้าแสดงออก พูดวากวน ลำดับเรื่องราวไม่สัมพันธ์กันโดยเฉพาะนักเรียนที่ชอบพูด หยอกล้อกันในขณะที่เรียน แต่เมื่อสรุปโดยรวมพบว่านักเรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนจากการประเมินของครูและเพื่อนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดีมาก

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยทักษะการคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งนี้ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนผสมผสานการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์จากทุกแผนการจัดการเรียนรู้ คือผู้สอนจะให้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ครูเตรียมไว้ให้เข้าใจเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกตามความสนใจกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการกระตุ้นด้วยคำถาม 5 W 1 H คือ Who, What, Where, When, Why และ How ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ (2550) กล่าวว่าการวิเคราะห์ด้วยคำถาม 5W 1 H ช่วยไล่เลียงความชัดเจนในแต่ละเรื่องที่เรากำลังคิดเป็นอย่างดี ทำให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์และบางครั้งคิดอะไรไม่ออกให้คิดถึงคำถามดังกล่าวนี้ แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์เนื้อหาแต่ละเรื่องให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันแล้วสรุปความคิดรวบยอดในรูปแบบแผนผังความคิด จากการประเมินการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมนักเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.43 ผลการประเมินระดับ ดี หลังจากนักเรียนวิเคราะห์เนื้อหาจากบทเรียนและวิเคราะห์กิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เรื่องราว เนื้อหา ความคิด เชื่อมโยง สัมพันธ์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวาดภาพจากการคิดวิเคราะห์ โดยคำนึงถึง ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่วและความคิดละเอียดลออ จากเกณฑ์การพิจารณาตามแนวคิดของ Guilford (อ้างถึงใน มาลี จูทา, 2544) ผลการจัดกิจกรรมพบว่า นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความสุข ไม่เบื่อหน่ายกับกิจกรรมที่

ผู้สอนจัดให้ อันเนื่องจากกิจกรรมการวาดภาพแต่ละกิจกรรมผู้สอนให้ปฏิบัติโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการเล่นเกมส์ แต่ละกิจกรรมมีกำหนดเวลา มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม เช่นกิจกรรมวาดภาพหมู่ จากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องรูปร่างรูปทรง การวาดภาพจากคำหรือประโยคที่กำหนดให้ จากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสี การค้นหาพื้นผิว จากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องพื้นผิวและพื้นที่ว่าง การวาดภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากเพลง จากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2545) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เกมประกอบการจัด การเรียนรู้ว่าเป็นการสอนอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน ทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ของผู้เล่นให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.43 เกณฑ์การประเมินอยู่ระดับดีมาก อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เป็นผลทำให้นักเรียนแสดงออกอย่างอิสระเป็นตัวของตัวเอง ได้คิด ได้วางแผน ได้แก้ปัญหา มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีโอกาสใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายสร้างสรรค์ผลงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนและได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน การสะท้อนผลดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านคือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดละเอียดลออ $\bar{X}$

4) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจระดับมาก ($\bar{X}=4.17$ และ $S.D.=.74$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่นการเล่นเกมส์ การแข่งขันการวาดภาพหมู่ การวาดภาพจากเพลง การวาดภาพจากคำหรือประโยคที่กำหนดให้ เหล่านี้ล้วนทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีอิสระกล้าแสดงออกไม่กตัญญู มีความมั่นใจและเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ มาลี จูทา (2544) กล่าวว่าแรงจูงใจที่เกิด

จากภายนอกตัวบุคคลอันได้แก่ การแข่งขัน การร่วมมือ วิธีการสอนของครู การให้รางวัล การลงโทษ การใช้สื่อ การสอนและการสอบ มีผลต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการหรือตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มตลอดทั้งหน่วยการเรียนรู้ มีนักเรียนบางคนให้ความร่วมมือกับกลุ่มน้อย ครูควรแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มทุก ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนหลาย ๆ คน

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานการคิด ทำให้นักเรียนเข้าใจยากครูควรหากิจกรรมหรือให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม เพื่อเกิดความรู้ภาคภูมิใจ

3) ควรปรับปรุงเนื้อหาการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลาเพราะจากการจัดกิจกรรมถ้าช่วงเวลาไม่ต่อเนื่องจะทำให้กิจกรรมไม่เชื่อมโยงทั้งนักเรียนและครูตลอดทั้งเนื้อหาวิชาขาดความต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์แบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์เรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์แล้ว ควรมีการศึกษาและติดตามว่านักเรียนนำเอาทักษะ การคิดไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้อื่นหรือไม่และได้ผลเป็นอย่างไร

2) ควรมีการศึกษากิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคผสมผสานกระบวนการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มเป้าหมายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันว่าผลเป็นอย่างไร

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเทคนิคการสอนแบบผสมผสานการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์สาระทัศนศิลป์กลุ่มเป้าหมายต่างโรงเรียนกัน และได้ผลเป็นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับสงสันคำและพัสดุดัชนี.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทศนา เขมมณี. (2545). **14 วิธีสอน สำหรับครูมืออาชีพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ อัสสาไพร. (2552). **การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มาลี จุฑา. (2544). **การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2546). **การวิจัยเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. เอกสารประกอบรายงานการวิจัยเรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียน โดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ลัดดา ศิลาน้อย, นิลมนิ พัทธ์, ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ & จรรยา บุญมีประเสริฐ. (2544). การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา
สุภาภรณ์ ไม้แข็ง. (2551). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องทศนิยม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สุวิทย์ มูลคำ. (2550). กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.